

Máme
to na
talíři

a není nám to jedno

MÉNĚ SLANÉ, ALE CHUTNÉ

Obsahují vaše pokrmy vyšší množství soli?
Zde je návod, jak obsah soli snížit.

a není nám to jedno

SNIŽOVÁNÍ SOLI V POKRMECH ZÁKLADNÍ PRINCIPY

Nákup surovin

Při nákupu potravin je potřeba kromě ceny či složení **sledovat i obsah soli**. Jedná se zejména o sůl v pečivu (dodavatel by měl obsah soli sdělit, případně ho zjistit u výrobce), v sýrech (vybírejte takové, kde je soli do 1,25 %), případně v masných výrobcích (vybírejte takové, kde je soli do 1,8 %, tj. 1,8 g/100 g výrobku). Ve školním stravování nedoporučujeme používat vysoce průmyslově zpracované potraviny (potraviny s velkým množstvím přídavných látek, vyrobené procesy, které se běžně v domácí přípravě stravy nepoužívají). Jedním z důvodů je i obsah soli v nich. Naprostá nezbytnost je porozumění informacím na etiketách potravin. Obsah soli je povinně značen v nutričních (výživových) údajích výrobku.

Při nákupu zeleniny je potřeba vybírat takovou, která je **dozrálá, sklizená v plné zralosti**, což má vliv na plnost její chuti. U brambor je potřeba vybírat odrůdy, určené na danou kulinářskou úpravu. Při plné chuti zeleniny, ale i dobré chuti brambor je možné snížit množství soli, aniž by surovina chutnala planě.

Správně zpracovaný recept

V receptu je potřeba přesně v gramech **nanormovat sůl**. Tedy množství soli v gramech na počet porcí, pro který je recept sestaven (většinou je to na 10 dospělých porcí). A to z toho důvodu, pokud bychom chtěli sůl snížit, budeme vědět z jaké hodnoty a o kolik.

Správné normování dle počtu strážníků

Dle receptu je potřeba správně **nanormovat suroviny dle počtu přihlášených strážníků**, plus určité množství na případné přídavky. Tuto normu však je nezbytné při vaření **dodržet**. Častou chybou sledovanou v praxi např. u polévek je, že se normují správně dle strážníků suroviny, ale použije se mnohem větší množství tekutiny než udává recept. Chuť polévky se poté dohání solí, či dochucovacími směsmi.

Správně zvolená a prováděná kulinářská technika

Správně prováděná kulinářská technika zachovává nebo ještě dále zvyšuje sensorickou hodnotu pokrmu. To znamená, že je možné použít menší množství soli. Pokud jde o sůl, je vhodné volit kulinářské techniky, které způsobí, že maximum chuti zůstane v surovině (např. prudké restování masa, kdy se povrch masa uzavře a chuť masa se neuvolní spolu s tekutinou ven), nebo že vznikají další atraktivní chutě například **karamelizováním**, při opékání (např. restováním zeleniny). Dále je zapotřebí umět správně pracovat s **kořením** (odvary, restování na tuku), aby se dostalo do suroviny a také s **tukem**, který je nositelem lahodnosti a různé chuťové atraktivní látky se v něm rozpouštějí.

Křupnutí

Atraktivitu pokrmu zvyšuje křupavost. Méně slané pokrmy je dobré doplnit křupavou složkou, která dodá **atraktivní vjem**.

Slanější komponent v menším množství

V pokrmech u kterých je zredukovaná sůl, může být mírně vyšší množství soli přítomno v některé ze složek, které se do pokrmu dává méně. Například sýr, nebo malé množství osmažené slaniny na posyp atd.

SNIŽOVÁNÍ SOLI V POKRMECH ZÁKLADNÍ PRINCIPY

Využívání vývarů

Při přípravě pokrmů doporučujeme **pracovat s vývarem jako základní surovinou**, která dodá chuť - např. při přípravě polévek, luštěnin, kuskusu, bulguru, rizota nebo pilaf, do omáček atd.

Správné zacházení s kořením

Pracovat s kořením nemusí být tak snadné, jak se zdá. Chuť mnoha koření se nerozvine pouhým nasypáním koření. Je to tím, že řada koření obsahuje silice, jejichž vůně se rozvine při přípravě **na tuku**. Jinou metodou je vyrobení si **odvarů** z koření, které se přidávají až na konec vaření, aby jejich chuť a vůně neunikla s parou.

Ochucené oleje a pesta

Jak už bylo řečeno, v tuku se rozpouští řada sensoricky atraktivních složek. Je proto možností vytvářet si **bylinné oleje či oleje z natí, nebo pesta** s minimálním obsahem soli (i s vynecháním např. sýrů), kterými lze pokrmy nakonec dochutit. Hodí se do polévek, na těstovinové pokrmy, na maso, brambory, bezmasé pokrmy atd.

Uzavření chuti v surovině a karamelizace surovin

Tohoto lze využít například u masa, kdy ho **zprudka orestujeme** před další případnou úpravou. Bílkovina se stáhne a chuť masa zůstane uvnitř. Na povrchu dojde ke **karamelizaci**, což je další chuťová složka, kterou člověk vnímá velmi pozitivně. Karamelizaci lze využívat zejména tam, kde potravina obsahuje cukry, tzn. např. v zelenině. Zelenina orestovaná do zlatavé barvy pokrmu dodá plnější chuť, ale i barvu. Můžeme tedy používat méně soli

Pozor na sčítání soli v komponentech

Není vhodné solit všechny komponenty pokrmů. Jedná se zejména o problematiku příloh. **Solit není potřeba rýži**. V asijské kuchyni se rýže nesolí a v tradičních českých receptech je slaná omáčka či šťáva pod maso. U brambor je potřeba vybírat takové chutné odrůdy, které pak není potřeba solit. Nesolené vařené, či pečené brambory, brambory ve slupce je možné **doplnit bylinkovým olejem, či olejem z natí, nebo bylinkovým máslem, bez soli nebo z velmi malým obsahem soli** - sůl tak ulpí na povrchu a je brambory jsou vnímány jako dostatečně posolené, přestože obsahují soli mnohem méně. U bramborových kaší je mírné množství soli potřeba, bramborové knedlíky jí obsahují menší množství. Těstoviny se většinou vaří v osolené vodě (výjimkou je kuskus, který doporučujeme vařit ve vývaru a osolit až komponenty, které budou přidávány k němu).

Další pokrmy, u kterých je potřeba pohlídat sůl v komponentech, je **pečivo**, které samo o sobě obsahuje sůl, ale také se doplňuje potravinami, které jsou většinou na sůl bohaté (šunka, sýr). Doporučujeme, aby **slané byly maximálně dva komponenty**. Tedy nepoužívat např. žervé a na něj šunku, ale zvolit třeba jen žervé a např. pažitku. Ideální je výroba vlastních pomazánek, kam se sůl, například díky lučině nebo podobným potravinám, přidávat nemusí nebo se jí přidává kontrolované množství.

Finální ochutnání více kuchaři

Finální ochutnání pokrmů by mělo činit více kuchařů a zejména ten z týmu, který soli nejméně. Kuřáci mají pozměněné vnímání slané chuti, soli obvykle mnohem více.

